

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 3g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 144 alineatele (8) și (9) din
Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012

(contestarea creanțelor incluse în tabelul definitiv consolidat al creanțelor)

CHIȘINĂU

6 septembrie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Dina Musteața, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 5 ianuarie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 6 septembrie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 144 alineatele (8) și (9) din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012, în redactarea de până la adoptarea Legii nr. 141 din 16 iulie 2020, precum și în redactarea Legii nr. 141 din 16 iulie 2020, în vigoare din 14 septembrie 2020, ridicată de dl Vladimir Balan, administrator autorizat al S.R.L. „Maconst Prim”, și dl avocat Mihail Cucu, în interesele B.C. „Eximbank Gruppo Veneto Banca” S.A., în dosarul nr. 2i-585/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Alexandru Arhip de la Judecătoria Chișinău, sediul central, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Prin Hotărârea Curții de Apel Chișinău din 2 iulie 2014 a fost intentată procedura de insolvență în privința S.R.L. „Maconst Prim”.

4. Prin Încheierea Curții de Apel Chișinău din 11 mai 2015 a fost dispusă aplicarea procedurii de faliment față de debitorul S.R.L. „Maconst Prim”.

5. În cadrul procesului de insolvență mai mulți creditori au formulat contestații în privința admiterii creanței B.C. „Eximbank Gruppo Veneto Banca” S.A. și includerii acesteia în tabelul definitiv al creanțelor.

6. Prin Încheierea Curții de Apel Chișinău din 3 iulie 2015 contestațiile creditorilor au fost respinse, iar creanța B.C. „Eximbank Gruppo Veneto Banca” S.A. a fost inclusă în tabelul definitiv consolidat al creanțelor.

7. Prin Decizia Curții Supreme de Justiție din 13 ianuarie 2016 au fost respinse recursurile creditorilor și menținută Încheierea Curții de Apel Chișinău din 3 iulie 2015.

8. La 20 februarie 2020, Serviciul Fiscal de Stat, în temeiul articolului 144 alin. (8) din Legea insolvenței, a formulat o contestație împotriva creanței B.C. „Eximbank Gruppo Veneto Banca” S.A. și a susținut că această creanță a fost inclusă în tabelul definitiv consolidat al creanțelor cu „erori esențiale”.

9. În cadrul ședințelor de judecată din 15 decembrie 2021 și, respectiv, 21 decembrie 2021, lichidatorul S.R.L. „Maconst Prim”, dl Vladimir Balan, și reprezentantul B.C. „Eximbank Gruppo Veneto Banca” S.A., dl avocat Mihail Cucu, au ridicat, în interesele B.C. „Eximbank Gruppo Veneto Banca” S.A. excepția de neconstituționalitate a articolului 144 alineatele (8) și (9) din Legea insolvențității nr. 149 din 29 iunie 2012 în redactarea de până la adoptarea Legii nr. 141 din 16 iulie 2020, precum și în redactarea Legii nr. 141 din 16 iulie 2020, în vigoare din 14 septembrie 2020.

10. Prin Încheierea din 29 decembrie 2021, Judecătoria Chișinău, sediul central, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

11. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

[...]”

12. Prevederile relevante ale Legii insolvențității nr. 149 din 29 iunie 2012 sunt următoarele:

Articolul 144

Creanțele contestate

„(1) Debitorul și creditorii pot să formuleze contestații cu privire la creanțele și la drepturile de preferință neadmise sau trecute integral sau parțial de administratorul insolvențității/lichidator în tabelul definitiv.

(2) Contestațiile se depun în scris la instanța de judecată care examinează cazul de insolvențitate cu cel puțin 3 zile înainte de data ședinței fixate pentru examinarea valabilității creanțelor incluse în tabelul definitiv. Contestațiile înaintate după termenul prevăzut se declară tardive și se restituie fără a fi examinate.

[...]

(8) După expirarea termenului de depunere a contestațiilor prevăzut la alin.(2) și până la încetarea procesului, orice parte interesată poate face contestație împotriva trecerii unei creanțe sau a unui drept de preferință în tabelul creanțelor în cazul descoperirii unui fals sau unei erori esențiale care au determinat admiterea creanței sau a dreptului de preferință, precum și în cazul descoperirii unor titluri hotărâtoare necunoscute până atunci.

(9) Instanța de insolabilitate soluționează contestația prin încheiere care poate fi contestată cu recurs. Încheierea irevocabilă prin care contestația este admisă sau respinsă cu validarea creanței este executorie pentru administratorul insolabilității/lichidator și pentru toți creditorii. Încheierea constituie temei pentru rectificarea tabelului definitiv al creanțelor sau a tabelului definitiv consolidat fără a se convoca ședință specială de validare.

[În redactarea de până la adoptarea Legii nr. 141 din 16 iulie 2020]

Articolul 144 Creanțele contestate

„(1) Debitorul și creditorii pot să formuleze contestații cu privire la creanțele și la drepturile de preferință neadmise sau trecute integral sau parțial de administratorul insolabilității/lichidator în tabelul definitiv.

(2) Contestațiile se depun la instanța de insolabilitate în termenul prevăzut la art.143 alin.(6). Contestațiile înaintate după acest termen se declară tardive și se restituie fără a fi examinate.

[...]

(8) Din data expirării termenului de depunere a contestațiilor prevăzut la alin.(2) și până la încetarea procesului, administratorul/lichidatorul sau orice parte interesată, în cazul descoperirii unui fals sau a unei erori esențiale care a determinat admiterea creanței, precum și în cazul descoperirii unor circumstanțe esențiale necunoscute până atunci, poate face contestație împotriva trecerii unei creanțe în tabelul creanțelor. Contestația se depune în termen de 15 zile de la data la care partea a cunoscut sau ar fi trebuit să cunoască situația ce determină promovarea contestației. Odată cu depunerea contestației, administratorul/lichidatorul poate cere instanței de insolabilitate să suspende dreptul de vot al creditorului, în partea creanței contestate, până la soluționarea contestației. Dacă admite contestația, instanța de insolabilitate poate obliga la plata despăgubirilor creditorul care a înaintat cu rea-credință cererea de admitere a creanței.

(9) Instanța de insolabilitate soluționează contestația prin încheiere care poate fi contestată cu recurs. Încheierea irevocabilă prin care contestația este admisă sau respinsă cu validarea creanței este executorie pentru administratorul insolabilității/lichidator și pentru toți creditorii. Încheierea constituie temei pentru rectificarea tabelului definitiv al creanțelor sau a tabelului definitiv consolidat fără a se convoca ședință specială de validare.”

[În redactarea Legii nr. 141 din 16 iulie 2020, în vigoare din 14 septembrie 2020]

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

13. Autorii excepției susțin că prevederile contestate reglementează vag procedura de contestare a creanțelor. Noțiunea de eroare esențială nu este definită în Legea insolabilității și nici în alte legi relevante. Stabilirea „erorii esențiale”, a unui „fals” sau a existenței unor „titluri hotărâtoare necunoscute până la admiterea creanței” sunt lăsate la aprecierea instanței. Mai mult, nici Codul de procedură civilă și nici Legea contestată nu stabilesc erorile esențiale care ar putea justifica rectificarea tabelului definitiv consolidat al creanțelor prin excluderea unor creanțe.

14. Autorii menționează că mecanismul prevăzut de articolul 144 alin. (8) din Legea insolabilității are efecte similare instituției revizuirii hotărârilor judecătorești irevocabile, reglementată de articolele 446-453 din Codul de procedură civilă.

Astfel, autorii excepției consideră că norma contestată permite anularea unei hotărâri judecătorești irevocabile prin eludarea procedurii de revizuire, iar scopul unei astfel de proceduri este mai degrabă de a obține o reexaminare a cauzei. În consecință, norma contestată nu respectă principiul securității raporturilor juridice.

15. De asemenea, autorii menționează că norma contestată afectează dreptul la un recurs efectiv. Autorii consideră că persoana trebuie să dispună de garanții procesuale suficiente care să-i ofere posibilitatea de a contesta pretensele ingerințe în dreptul său.

16. Autorii sesizării pretind că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 4, 20, 23, 26, 46 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

17. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

18. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea insolvențabilității, ține de competența Curții Constituționale.

19. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, ridicată de dl Vladimir Balan, lichidator al S.R.L. „Maconst Prim”, și dl avocat Mihail Cucu, în interesele B.C. „Eximbank Gruppo Veneto Banca” S.A., în dosarul nr. 2i-585/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central, este formulată de subiectele cărora li s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016. Totodată, Curtea menționează că lichidatorul nu poate ridica o excepție de neconstituționalitate pentru apărarea drepturilor unuia dintre creditorii. Creditorul care se consideră lezat în drepturi, inclusiv cel în interesul căruia a fost ridicată excepția, este el însuși participant la procesul de insolvențabilitate și are dreptul să acționeze în mod independent pentru a-și proteja propriul interes (a se vedea DCC nr. 179 din 25 noiembrie 2021, §§ 18-19; DCC nr. 46 din 12 aprilie 2022, § 15). Prin urmare, Curtea va analiza motivele sesizării prin prisma argumentelor prezentate în interesele B.C. „Eximbank Gruppo Veneto Banca” S.A.

20. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 144 alineatele (8) și (9) din Legea insolvențabilității nr. 149 din 29 iunie 2012 în redactarea de până la adoptarea Legii nr. 141 din 16 iulie 2020, precum și în redactarea Legii nr. 141 din 16 iulie 2020, în vigoare din 14 septembrie 2020. Așa cum rezultă din încheierea instanței, judecătorul de caz a motivat necesitatea ridicării excepției ambelor redactări. Prin urmare, Curtea admite că norma contestată ar putea fi aplicată la examinarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

21. Curtea constată că textul criticat a constituit anterior obiect al controlului constituționalității prin prisma altor critici (a se vedea DCC nr. 132 din 19 noiembrie 2020; DCC nr. 146 din 17 decembrie 2020).

22. Curtea reține că autorii sesizării au menționat incidența articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 4 [*drepturile și libertățile omului*], 20 [*accesul la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 46 [*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

23. Curtea a notat în jurisprudența sa că articolele 1 alin. (3) și 4 din Constituție nu pot fi analizate în mod individual, ci pot interveni dacă este constatată aplicabilitatea unor prevederi din Constituție (a se vedea DCC nr. 115 din 15 iulie 2021, § 19; DCC nr. 177 din 23 noiembrie 2021, § 36). De asemenea, nici articolul 23 din Constituție nu are o aplicare de sine stătătoare. Pentru a putea fi invocat standardul calității legii, trebuie să existe o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 38 din 30 martie 2021, § 17; DCC nr. 52 din 8 aprilie 2021, § 17). Cu referire la pretinsa încălcare a articolului 54 din Constituție, Curtea a subliniat că nici acest articol nu poate fi invocat de sine stătător. Articolul 54 îi impune Curții un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Astfel, pentru a putea fi invocat acest articol, autorul sesizării trebuie să argumenteze incidența unui drept fundamental (a se vedea DCC nr. 112 din 15 iulie 2021, § 22).

24. Cu privire la incidența articolului 20 din Constituție, autorul excepției consideră că acest articol devine incident, deoarece (i) Legea insolvenței nu prevede noțiunea de „eroare esențială”, „fals” sau „titluri hotărâtoare”; (ii) depunerea unei contestații reprezintă o revizuire camuflată a unei hotărâri judecătorești irevocabile; (iii) norma contestată afectează dreptul la un recurs efectiv.

25. Cu privire la primul aspect, Curtea menționează că Codul civil reglementează regimul actelor juridice afectate de eroare, inclusiv de cea esențială [articolul 339]. De asemenea, instanțele judecătorești pot stabili valențele noțiunilor „fals” sau „titluri hotărâtoare necunoscute până la admiterea creanțelor” în baza textelor care le specifică, adică prin aplicarea regulilor de interpretare, pornind de la sensul uzual al termenilor, având în vedere circumstanțele cauzei concrete și probele administrate (a se vedea DCC nr. 180 din 25 noiembrie 2021, § 25 și jurisprudența citată acolo).

26. Cu referire la problema invocată de autorul sesizării că norma contestată ar afecta securitatea raporturilor juridice, Curtea reține următoarele. Legea insolvenței prevede că tabelul definitiv consolidat al creanțelor cuprinde totalitatea creanțelor ce figurează ca fiind admise în tabelul definitiv al creanțelor și cele rezultate în urma soluționării contestațiilor la tabelul definitiv [articolele 2 și 143 alin. (9)], iar creanțele incluse în acest tabel după consemnarea lor de către judecător au efectul unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile [articolul 143 alin. (8)], adică devin executorii (articolul 255 din Codul de procedură civilă), iar părțile, ceilalți participanți la proces, precum și succesorii lor în drepturi nu pot înainta o nouă cerere de chemare în judecată cu aceleași pretenții și în același temei, nici să conteste în alt proces faptele și raporturile juridice stabilite în hotărârea judecătorească irevocabilă (articolul 254 alin. (3) din Codul de procedură civilă). Cu titlu de excepție, Legea insolvenței prevede că, până la încetarea procesului, administratorul/lichidatorul sau orice parte interesată, în cazul descoperirii unui fals sau a unei erori esențiale care a determinat admiterea creanței, precum și în cazul descoperirii unor circumstanțe esențiale necunoscute până atunci, poate face contestație împotriva trecerii unei creanțe în tabelul definitiv consolidat al creanțelor [articolul 144 alin. (8)].

27. În jurisprudența sa Curtea Europeană a reținut că securitatea raporturilor juridice presupune respectarea principiului *res judicata*, adică principiul caracterului irevocabil al hotărârilor judecătorești. Acest principiu cere ca nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei. Procedura revizuirii urmărește să corecteze erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă

examinare. Revizuirea nu trebuie tratată ca un recurs în anulare, iar simpla existență a două opinii diferite cu privire la aceeași chestiune nu este un temei de reexaminare. O derogare de la acest principiu este justificată doar atunci când este necesară pe motivul unor circumstanțe esențiale și convingătoare (a se vedea *Ojog și alții v. Republica Moldova*, 13 decembrie 2011, § 9). Curtea Europeană a constatat că redeschiderea procedurilor de revizuire nu este, în sine, incompatibilă cu Convenția, totuși, deciziile de a revizui hotărâri judecătorești irevocabile trebuie să corespundă criteriilor legale relevante (a se vedea *Eugenia și Doina Duca v. Republica Moldova*, 3 martie 2009, § 31).

28. Curtea observă că norma criticată din Legea insolvenței [articolul 144 alin. (8)] stabilește că o creanță inclusă în tabelul definitiv consolidat poate fi contestată în instanța de insolvență până la încetarea procesului de insolvență de către orice parte interesată, inclusiv de către administratorul/lichidatorul debitorului insolvent, dacă s-a descoperit existența (i) unui fals, (ii) a unei erori esențiale sau a (iii) unor circumstanțe esențiale necunoscute până atunci care au determinat includerea acestei creanțe în tabel. Curtea ajunge la concluzia că la reglementarea motivelor de contestare a creanțelor care se bucură de autoritatea de lucru judecat legislatorul a stabilit un standard de probă ridicat, astfel încât să permită aplicarea normei contestate doar pentru o eventuală corectare a erorilor judiciare și a omisiunilor justiției. De asemenea, Curtea nu consideră că norma criticată ar permite eventualilor contestatari să obțină o reexaminare a cauzei în lipsa unor probe noi, de vreme ce autorul contestației este ținut să demonstreze că creanța pe care o contestă a fost inclusă în tabelul definitiv consolidat în baza unui fals sau a unei erori esențiale, fie că au fost descoperite circumstanțe esențiale necunoscute până atunci care compromit legalitatea includerii creanței în tabelul menționat.

29. Totodată, instanța de insolvență trebuie să menționeze, în spiritul articolului 20 din Constituție, motivele care au determinat concluziile pe care își bazează soluția. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a notat că obligația instanțelor judecătorești de a-și motiva deciziile reprezintă o garanție procedurală esențială care decurge din articolul 6 § 1 din Convenție (a se vedea *Suominen v. Finlanda*, 1 iulie 2003, §§ 36-37).

30. Cu referire la argumentul autorului că norma contestată afectează dreptul la un recurs efectiv, Curtea menționează că articolul 144 alin. (9) din Legea insolvenței stabilește că instanța de insolvență soluționează contestația prin încheiere care poate fi contestată cu recurs. Astfel, din perspectiva dreptului la un recurs efectiv, norma contestată conține garanții suficiente împotriva unui eventual arbitrar.

31. Cu privire la incidența articolului 46 din Constituție, Curtea observă că autorii au invocat aspectul procedural al dreptului de proprietate, susținând că dreptul național trebuie să ofere persoanei posibilitatea de a-și prezenta cazul în fața unei autorități competente care să se pronunțe în privința măsurii care aduce atingere dreptului său de proprietate. Curtea reține că statul are obligația de a institui proceduri judiciare care implică garanții suficiente și care le permit instanțelor naționale să soluționeze în mod eficient și corect orice litigii între persoane private, precum și între indivizi și stat. Având în vedere că dreptul de proprietate nu este un drept absolut (HCC nr. 31 din 17 decembrie 2020, § 30; DCC nr. 9 din 20 ianuarie 2022, § 25; DCC nr. 43 din 31 martie 2022, § 32), în prezenta cauză, problema asigurării respectării dreptului de proprietate asupra creanței incluse în tabelul

definitiv consolidat al creanțelor este pusă în sarcina instanței de insolabilitate. Instanța de insolabilitate, examinând contestația asupra ilegalității includerii creanței în tabelul definitiv consolidat, va trebui să motiveze de ce acceptă sau respinge argumentele contestatarului referitoare la falsitatea, eroarea sau caracterul circumstanțelor necunoscute. Încheierea instanței de insolabilitate pronunțată asupra creanței contestate poate fi atacată cu recurs atât de contestatar, cât și de titularul creanței contestate. Așadar, titularul creanței incluse în tabelul definitiv consolidat și contestate de persoana interesată deține garanții procesuale suficiente împotriva arbitrariului și își poate apăra dreptul de proprietate.

32. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 144 alineatele (8) și (9) din Legea insolabilității nr. 149 din 29 iunie 2012, ridicată de dl Vladimir Balan, administrator autorizat al S.R.L. „Maconst Prim” și dl avocat Mihail Cucu, în interesele B.C. „Eximbank Gruppo Veneto Banca” S.A., în dosarul nr. 2i-585/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 6 septembrie 2022
DCC nr. 110
Dosarul nr. 3g/2022*